

A PÉCSI FELSŐOKTATÁS — *évszázadai* — THE CENTURIES OF HIGHER EDUCATION IN PÉCS —

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

CHRONOLOGY

1367 – The first university in Hungary is founded by the Anjou King Louis the Great in Pécs

1746 – A college of theology is founded by Bishop Count Zsigmond Berényi in Pécs

1785 – Emperor Joseph II orders to transfer the Royal Academy from Győr to Pécs

1802 – The Royal Academy is moved back to its original location

1835 – Episcopate Lyceum Quinque-Ecclesiae is established by Bishop Ignác Szepesy in Pécs

1865 – Episcopate Lyceum Quinque Ecclesiae is transformed into a lyceum of law

1921 – The Hungarian National Assembly adopts the bill to move the Royal Erzsébet University from Pozsony (where it was established) to Pécs

1923 – The Hungarian Royal Erzsébet University is moved to Pécs from Pozsony (Bratislava)

1940 – The Faculty of Humanities is moved partly to Szeged and partly to Kolozsvár (Cluj)

1951 – With the medical school becoming independent (the Medical University of Pécs), the University of Pécs is left with only one faculty, the Faculty of Law

1966 – The 400-bed clinic is opened with five medical units (internal medicine, orthopaedics, radiology, surgery and ophthalmology)

1973 – Dentistry training is introduced

1975 – The Faculty of Business and Economics is established (in Pécs), which had operated before as an affiliated section of Karl Marx University of Economics in Budapest

1982 – The Teacher Training College is merged with the Faculty of Law and the Faculty of Business and Economics. The

new institution assumes the name of Janus Pannonius

1990 – The Faculty of Health Sciences is established at the Medical University of Pécs

1992 – The Faculty of Education is split into the Faculty of Humanities and the Faculty of Sciences

1995 – Pollack Mihály Technical College is merged with Janus Pannonius University

1996 – A Faculty of Music and Visual Arts is established

2000 – With the merger of Janus Pannonius University, the Medical University of Pécs and Illyés Gyula Teacher Training College of Szekszárd, a unified University is founded under the name of the University of Pécs

2004 – Pollack Mihály Technical College is transformed into a full-fledged university faculty under the name of Pollack Mihály Faculty of Engineering

2005 – The Faculty of Adult Education and Human Resources Development is established as the tenth faculty of the University

2006 – The College of Health Sciences becomes a university-level faculty under the name of the Faculty of Health Sciences

2010 – A modern Knowledge Centre and University Library is opened

2011 – The Szekszárd Illyés Gyula College Faculty becomes a University Faculty

2012 – The Szentágothai Research Centre is opened

2013 – The Minister of Human Resources classified the University of Pécs as a Research University for the period from 2013 to 2016

KRONOLÓGIA

1367 – Nagy Lajos király megalapítja Pécssett az első magyar egyetemet

1746 – Gróf Berényi Zsigmond püspök teológiai főiskolát alapít

1785 – II. József császár Pécsre helyezetteti a Győrött működő királyi Akadémiát

1802 – A Királyi Akadémia visszakerül eredeti székhelyére

1835 – Szepesy Ignác püspök létrehozza az Episcopate Lyceum Quinque Ecclesiae-t

1865 – Episcopate Lyceum Quinque Ecclesiae jogliceummá alakul

1921 – A magyar nemzetgyűlés elfogadta azt a törvényjavaslatot, amely a Pozsonyban alapított magyar királyi Erzsébet Tudományegyetemet Pécsre helyezi

1923 – Az Erzsébet Tudományegyetem Pécsre kerül

1940 – A bölcsészeti kar átkerül Szegedre, részben Kolozsvárra

1951 – Az orvosi kar önállóvá válásával (Pécsi Orvostudományi Egyetem) a Pécsi Tudományegyetem egykarúvá lesz, kizárólag jogászképzés folyik

1966 – Átadják a 400 ágyas klinikai tömböt, amely öt egységnek ad helyet (belgyógyászat, ortopédia, röntgen, sebészet és szemészeti klinikák)

1973 – Megindul a fogorvosképzés

1975 – Létrejön a Közgazdaságtudományi Kar, amely korábban a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Kihelyezett Tagozataként működött Pécssett

1982 – A tanárképző kar csatlakozik az állam- és jogtudományi, illetve a közgazdaságtudományi karhoz; az intézmény felveszi Janus Pannonius nevét

1990 – Megalakul a Pécsi Orvostudományi Egyetemen az Egészségtudományi Kar, amely az első évben négy városban, négy szakot indít

1992 – A tanárképző kar helyén önálló bölcsészettudományi és természettudományi kar alakul, így létrejön a négykarú egyetem

1995 – A Pollack Mihály Műszaki Főiskola egyesül a Janus Pannonius Tudományegyetemmel

1996 – Megalakul az egyetem hatodik kara, a Művészeti Kar

2000 – A Janus Pannonius Tudományegyetem, a Pécsi Orvostudományi Egyetem és a szekszárdi Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola egyesülésével létrejön az egységes Pécsi Tudományegyetem

2004 – A Pollack Mihály Műszaki Főiskolai Kar egyetemi karrá alakul Pollack Mihály Műszaki Kar néven

2005 – Megalakul az egyetem tizedik kara a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar

2006 – Az Egészségügyi Főiskolai Kar egyetemi karrá alakul Egészségtudományi Kar néven

2010 – Létrejön a Tudásközpont négy városi és egyetemi könyvtár integrációjaként

2011 – A PTE két karának új elnevezései: Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar és Illyés Gyula Kar

2012 – A Szentágothai János Kutatóközpont átadása, mely természettudományi és orvostudományi oktatás, kutatás és innováció számos területének ad otthont

2013 – Az emberi erőforrások minisztere a 2013-16 közötti minősítési időszakra kutatóegyetemmé minősítette a Pécsi Tudományegyetemet

HIGHER EDUCATION IN PÉCS IN THE MEDIEVAL AND MODERN TIMES

THE MEDIEVAL UNIVERSITY OF PÉCS

One of the European universities established during the one and a half centuries from the 14th century was the first university of the Kingdom of Hungary founded in Pécs in 1367. Bishop of Pécs William (1361–1374) played a key role in the foundation of the University. The most important goal was to ensure that the diplomats of King Louis (the Great) (1342–1382) studied at an institution in Pécs, which was much more convenient and probably also less expensive for them than studying in Bologna and Padova. Being an ecclesiastical seat, the city offered an excellent opportunity for the development of a newly established university. The cathedral (chapter) school and library also had an important role in its foundation.

The papal bull issued by Urban V and dated 1 September 1367 in Viterbo granted

authorisation for the operation of the University in Pécs. In the document sent to King Louis the next day the Pope made the operation of the University contingent upon the stipulation that “the current king of Hungary should ensure that the masters and doctors teaching in the school receive due remuneration.” The studium generale of Pécs took over the structure of the university established in Padova with a chancellor as head of the institution. It was headed by the current bishop as chancellor. All the power was concentrated in his hands, so he exercised legal authority over the students and professors, and he governed the institution.

The papal bull said the following in connection with the university faculties to be set up: “they should teach canon law, civil law and any other respectable discipline for ever, with the exception of theology.”

The foundation of the University • Az egyetem alapítása

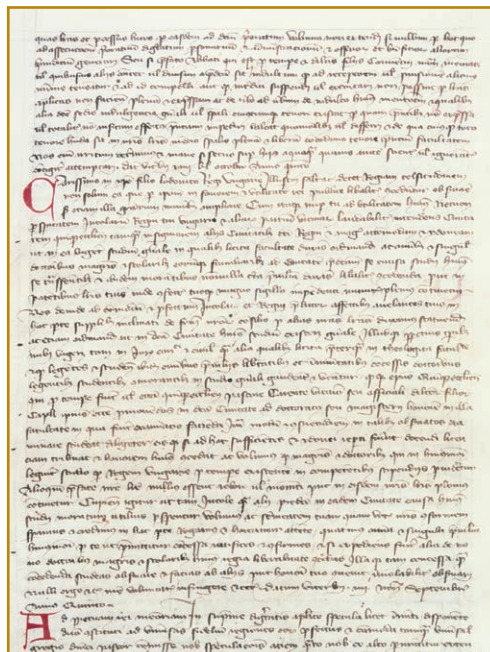
A KÖZÉPKORI ÉS ÚJKORI FELSŐOKTATÁS PÉCSETT

A KÖZÉPKORI PÉCSI EGYETEM

A 14. század derekától kezdődő másfél évszázadban létesült európai egyetemek között találjuk a Magyar Királyság első egyetemét, az 1367-ben alapított pécsit is. Az egyetem létrejöttében Vilmos pécsi püspök (1361–1374) szerepe kulcsfontosságú volt. Az egyetemalapítás legfontosabb célja az volt, hogy I. (Nagy) Lajos (1342–1382) diplomatai Bologna és Padova helyett a sokkal könnyebben elérhető, s minden bizonnyal jelentősen kevesebb költséget felemésztő pécsi intézményben tanuljanak. A város egyházi központ jellege kiváló lehetőséget kínált az újonnan életre hívott egyetem fejlődéséhez: a városban működő székesegyházi (káptalani) iskolának és könyvtárának szerepe fontos volt az alapításban.

1367. szeptember 1-jén, Viterbóban kelt V. Orbán pápa bullája, melyben engedélyezte az egyetem működését. Másnap Lajos királynak címzett bullájában a pápa az egyetem működését ahhoz kötötte, „hogy az ebben az iskolában előadó magiszterek és doktorok illő díjazásáról Magyarország mindenkori királya gondoskodjék”. A pécsi studium generale, a padovai egyetem felépítését vette át, s a kancellári típusú egyetemek közé tartozott. Az intézmény élén a mindenkori püspök állt kancellárként. Az ő kezében összpontosult a tulajdonképpeni hatalom, így ő gyakorolt joghatóságot a diákok és a professzorok felett, s ugyancsak ő kormányozta az intézményt.

A pápai bulla a felállítandó egyetemi karokkal kapcsolatban úgy fogalmazott, hogy „örök időkre tanítsák az egyházjogot és

Az egyetem alapítólevele
The bull of foundation of the University

a polgárjogot, valamint minden más tisztes tudományt, kivéve a teológiát”. Az általános megfogalmazásba természetesen az orvosi kar is beletartozhatott, azonban működésére vonatkozóan hiányoznak a közvetlen adatok.

Az egyetem professzorai közül Galvano di Bologna a legismertebb, aki a padovai egyetemen szerezte egyházjogi doktorátusát. A szabad művészetek fakultásán taníthatott valószínűleg a nürnbergi Hermann Lurcz, aki később a bécsi egyetem orvosi fakultásának professzora, majd rektora lett. Néhány szentszéki kútfő az egyetem egykori bajba keveredett hallgatóiról is tájékoztatást nyújt, lényegi információ róluk azonban nem maradt ránk.

The general wording of the bull might as well have included a medical faculty, but we do not have any direct evidence for its actual operation.

The most well-known professor of the University was Galvano di Bologna (Galvano Bethini de Bononia), who earned his degree in church law at the University of Padova. The Nuremberg-born Hermann Lurcz probably taught at the faculty of liberal arts. Later he became professor at the medical faculty of the University of Vienna and then the rector of the university. Some sources of the Holy See also provide information about the former students of the University who got into trouble, but the information that has survived is pretty scarce.

Thus, there is every reason to ask the question: why would Pécs have needed an independent building for the University at the time of its foundation? Certainly, there

must have been enough rooms within the bishop's palace for the seminars and lectures, so we can exclude the possibility that Bishop William had established an independent building for the University. Recent archaeological and geophysical research has uncovered a large building complex creating a regular, closed courtyard in the area south of the cathedral whose eastern and southern wings might very well have been equally suitable for the school.

All this seems to confirm that the studium generale of Pécs, which was closely related to Bishop William, began to decline after the death of its founder. Its most renowned professor, Galvano di Bologna left Pécs in 1374 and began to teach in Italy again. Bishop Bálint Alsáni (1374–1408) still fulfilled the office of the University chancellor for some time; however, it is quite likely that the University ceased to function under his episcopacy sometime in the 1390s.

Bishop William's coat-of-arms stone
Vilmos püspök címerköve

Bishop William's pontifical seal
Vilmos püspök főpapi pecsétje

Az elhelyezéssel kapcsolatban joggal merül fel tehát a kérdés: vajon Pécssett miért lett volna szükség már az alapításkor önálló egyetemi épületre? Bizonyára rendelkezésre álltak az egyetemi gyakorlatok, előadások számára megfelelő helyiségek a püspökváron belül, azt tehát kizárhatjuk, hogy Vilmos püspök az egyetem számára önálló épületet létesített volna. A legújabb régészeti és geofizikai kutatások a székesegyháztól délre eső területen egy a bazilikához csatlakozó, szabályos zárt udvart képző, jelentős épület-együttest mutattak ki, melynek keleti és déli szárnya egyaránt alkalmas lehetett az intézmény elhelyezésére.

Bizonyosnak látszik, hogy az erősen Vilmos püspök személyéhez kötődő pécsi studium generale az alapító halálát követően hanyatlásnak indult. Legtekintélyesebb professzora, Galvano di Bologna elhagyta Pécsset, 1374-től már ismét Itáliában tanított. Alsáni Bálint püspök (1374–1408) még betöltötte az egyetemi kancellári hivatalt, azonban vélhetőleg püspöksége idején szűnt meg az egyetem működése, az 1390-es években.

AZ ÚJKORI PÉCSI FELSOÓKTATÁS

A 18–20. századi pécsi felsőoktatás első állomása a Papnevelő és Hittudományi Intézet alapítása volt, mely 1746 szeptemberében nyílt meg gróf Berényi Zsigmond püspök (1740–1748) jóvoltából. A kétéves papi szemináriumot az 1760-as években először három-, majd négyévesre bővítették.

A 18. század derekától kezdődően a város és a püspökség is újra feléleszthette azon törekvését, hogy Pécsnek ismét egyeteme lehessen. Klimó püspök egyetemalapítási terve azonban a pápai és az uralkodói engedély hiánya miatt megghiúsult. Mindeközben Klimó György 1774-ben a „köz” számára is

nyilvánossá tette püspöki könyvtárát, támogatta a Pécsre költöző Engel János József nyomdászt és a tettei papírmalmot, a püspöki palota tornyában pedig csillagvizsgálót rendeztetett be.

Baranya vármegye a püspök halála után sem adta fel egyetemalapítási terveit és az 1784 márciusában tartott közgyűlésén elhatározta, hogy ismételten kérvényezi egy bölcsészeti és jogi akadémia felállítását. Az 1776-ban Győrött megnyitott királyi akadémiaát 1785. november 1-jén Pécsre helyezték át, és a korábbi jezsuita (ma Nagy Lajos) gimnázium átalakított épületében kezdte meg működését. Egy 1802. május 28-án kelt királyi rendelet, valamint a Helytartótanács leirata – Pécs lakosságának legnagyobb bánatára – azonban visszahelyezte a jogakadémiát az alapító városba. Pécs így ismét évtizedekre elesett annak az esélyétől, hogy területén felsőoktatási intézmény működjön.

Szepesy Ignác püspök 1828-ban bölcsészeti tanfolyamot állított fel a papi szeminárium növendékei számára. 1831-ben megalapította a Pécsi Püspöki Lyceumot, amelyben kétéves bölcsészeti oktatás folyt. Az immár kétkarú, pécsi bölcsészeti és jogi főiskola (Episcopale Lyceum Quinqueecclesiense) alapítólevelét 1835. augusztus 8-án keltezték. Az intézmény állami felügyelet alatt álló egyházi intézet lett. A joglíceum tanárai az oktatást 1848-ban kénytelenek voltak megszakítani, majd Nagy József polgármester és Girk György püspök (1852–1868) közbenjárására a Helytartótanács 1865-ben engedélyezte a jogi oktatás október 15-i újranyitását. A Pécsi Püspöki Joglyceum egészen 1923-ig folytatta munkáját. Tanárai a Pozsonyból Pécsre költöző egyetem Jog- és Államtudományi Karának oktatói lettek.

HIGHER EDUCATION IN PÉCS IN THE MODERN AGE

The first stage of higher education in Pécs in the 18th–20th centuries was the foundation of the Seminary and Institute of Theology, which was opened in September 1764, thanks to Bishop Count Zsigmond Berényi (1740–1748). The two year-long training program at the Seminary was first extended to three years and later to four years in the 1760s.

From the beginning of the 18th century, both the city and the bishopric made efforts to revive the idea of founding a university in Pécs. However, Bishop Klimó's plan to found a university failed because he did not receive permission either from the Pope or from the ruler. In the meantime, in 1774, he made the Episcopal library open to the "public", supported the printer János József Engel, who was just moving to Pécs, and the paper-mill on Tettye, and he had an observatory installed in the tower of the Episcopal palace.

Even after Klimó's death Baranya County did not give up on its plans to establish a university, and at a general assembly held in March 1784 the representatives decided to resubmit the application for establishing an academy of humanities and an academy of law. The royal academy opened in Győr in 1776 was transferred to Pécs on 1 November 1785. The institution began to operate in the reconstructed building of the former Jesuit grammar school (today Nagy Lajos Secondary Grammar School). A royal decree dated 28 May 1802 and an ordinance issued by the Council of Governors moved the academy of law back to the city where it had been founded – to the greatest disappointment of the citizens of Pécs. As a result, for several decades to come, Pécs had once again lost the chance

of having a higher educational institution operating in its territory.

Bishop Ignác Szepeszy set up a training program in the humanities in 1828 for the students of the Seminary. In 1831 he founded the Episcopal Lycée of Pécs, which offered a two-year training program in the humanities. The charter of the Pécs College of Humanities and Law (Episcopale Lyceum Quinqueecclesiense), now with two faculties, was dated 8 August 1835. The institution became a religious school under state supervision. The professors of the Lycée had to interrupt training in 1848. At the intervention of Mayor József Nagy and Bishop György Girk (1852–1868) the Council of Governors gave permission in 1865 to resume legal training on October 15 1865. The Episcopal Lycée of Law continued to operate in Pécs up to 1923. Its teachers became members of the Faculty of Law and Political Science at the university which was moved from Pozsony to Pécs.

The number of students in the humanities varied between 125 and 217, while that of law students between 210 and 333. After the resumption of training in 1865, the average number of law students was 80, reaching an average of about 125 after the turn of the century. It was exceptionally high (414) in the 1918–1919 academic year.

Bishop Szepeszy helped build a two-storey Neo-Classical building at 3 Kisiskola Street (today Szepeszy Ignác Street) for the Lycée by 1830 on the basis of plans developed by József Piatsek. For lack of sufficient space, the institution moved to the former Paulite monastery at 42 Fő Street (today Király Street), which had an adjoining church too. The Faculty of Law began to operate here on 1 October 1833 with four teachers. The Faculty of Humanities remained in the other building.

A bölcsészeti tanfolyam hallgatói létszáma 125 és 217, míg a jogi 210 és 333 között mozgott. Az 1865-ös újraindítást követően a jogáshallgatók létszáma átlagosan 80, a századforduló után pedig 125 fő körül volt. Kiemelkedően magas létszám (414 fő) az 1918/19-es tanévben volt.

Szepesy püspök 1830-ra Piatsek József építész tervei alapján megépíttette a líceum

számára a Kisiskola (ma Szepesy Ignác) utca 3. szám alatti, egyemeletes, klasszicista stílusú épületet. Az építményből 1832-ben helyhiány miatt a Fő (ma Király) utca 42. szám alatti, hajdani pálos kolostorba költözött át az intézmény, amelyhez templomépület is csatlakozott. 1833. október 1-jén itt kezdte meg a jogi kar működését négy tanárral. A bölcsészeti fakultás az első épületben maradt.

ERZSÉBET UNIVERSITY

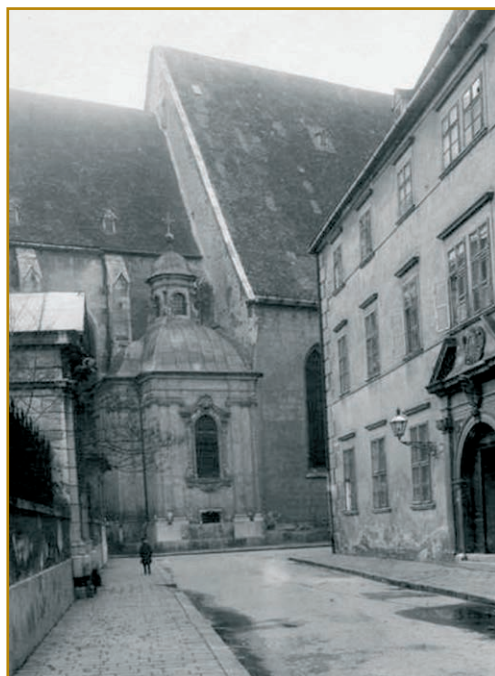
THE UNIVERSITY IN POZSONY

The establishment of the Hungarian Royal University of Pozsony was enacted concurrently with the foundation of the university in Debrecen by Act XXXVI of 1912. With the permission of Francis Joseph I, the University assumed the name of Erzsébet (Elisabeth), the queen who was extremely popular among Hungarians. The first academic year of the University in Pozsony was opened on 3 October 1914 with 189 students enrolled at the Faculty of Law and Political

Science. The inaugural ceremony of the University took place on 19 November 1916.

Although for lack of a proper building the Medical School was not able to start functioning in the first academic year, the very first professors the ruler appointed were three professors of medicine: Dezső Velits (obstetrics and gynaecology), Ferenc Herczog (internal medicine), and Lajos Bakay (surgery). In August 1914 several full professors of the Faculty of Law were appointed, including: Zoltán Kérészy (history of Hungarian and European law), Dezső Falcsik (civil law), and Zoltán Pázmány (Roman law). Two professors of the Faculty of Humanities, Gyula Kornis (liberal arts) and Antal Hodinka (history) also received their official appointment.

Several more professors were appointed in March 1918 in addition to the above two at the Faculty of Humanities, including Gyula Zolnai (Hungarian and comparative Finno-Ugric linguistics), Gyula Gyomlay (classical philology), Elemér Császár (Hungarian literary history), Gyula Prinz (geography), Imre Lukinich (world history), Ödön Weszely (pedagogy) and Tivadar Thienemann (German and French language and literature). King Charles IV appointed another eight professors of medicine in the following months, including Mihály Pekár (pathology), Béla Fenyvessy (public hygiene), Camillo Reuter (neurology), Pál Heim (paediatrics), Béla Entz (pathology and forensic medicine), Ferenc Veress (dermatology), Géza Mansfeld (pharmacology) and József Imre Jr. (ophthalmology). Most of them per-

*The building of the Faculty of Law
and later the Faculty of Arts*

A jogi, majd később a bölcsészeti kar épülete

AZ ERZSÉBET TUDOMÁNYEGYETEM

A POZSONYI EGYETEM

A pozsonyi magyar királyi tudományegyetemet a debreceni egyetemmel együtt az 1912. évi XXXVI. törvénycikk hozta létre, és I. Ferenc József engedélyével felvette a magyarok között igencsak népszerű Erzsébet királyné nevét. Első tanévét 1914. október 3-án a Jog- és Államtudományi Kar nyitotta meg, az első félévben 189 beiratkozott hallgatóval. Az egyetem avatőünnepségére 1916. november 19-én került sor.

Noha az orvosi kar az első tanévben épülethiány miatt nem kezdhette meg működését, az uralkodó 1914 januárjában elsőként három orvosprofesszort nevezett ki: Velits Dezső (szülészeti és nőgyógyászati), Herczog Ferenc (belgyógyászati), Bakay Lajos (sebészeti). 1914 augusztusában a jogi kar nyilvános rendes tanárainak kinevezése is megtörtént: így többek között Kérészy Zoltáné (magyar és európai jogtörténet), Falcsik Dezsőé (polgári jog), Pázmány Zoltáné (római jog), és a bölcsészeti kar két professzora, Kornis Gyula (bölcsészeti) és Hodinka Antal (történelem) is megkapta hivatali papírjait.

1918 márciusában a két korábbi bölcsészprofesszor mellé újak is kerültek Zolnai Gyula (magyar és összehasonlító finnugor nyelvészet), Gyomlay Gyula (klasszika-filológia), Császár Elemér (magyar irodalomtörténet), Prinz Gyula (földrajz), Lukinich Imre (egyetemes történelem), Weszely Ödön (pedagógia), valamint Thienemann Tivadar (német és francia nyelv és irodalom) személyében. IV. Károly király a következő hónapban további nyolc orvosprofesszort nevezett

*A névadó Erzsébet királyné
Queen Erzsébet,
the eponym of the University*

formed important teaching functions both in Budapest and in Pécs.

The number of students studying at the university in Pozsony was strongly influenced by the First World War, since many of them lost their lives or were injured in action. The number of students nearly doubled (increased to 311 in the autumn and to 413 in the spring semester) in the 1917–1918 academic year. In the 1914–1915 academic year, the building of the old Academy of Law, the former Jesuit College of Pozsony became the home of the Faculty of Law. There were plans to renovate and build the edifices of the Medical School in the next academic year. The offices of the Medical School were located in the Aspremont–Esterházy palace. A new student hostel for 100 students was built by 1918.

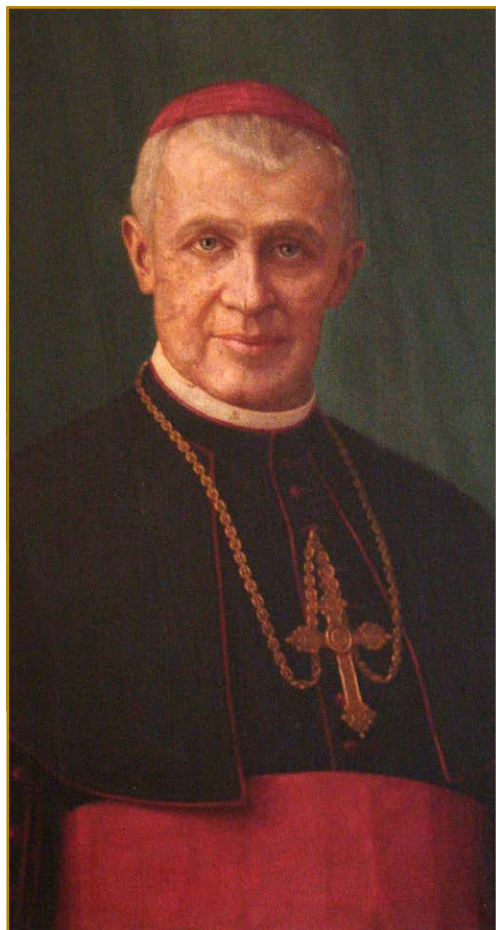
Because of the war, teaching at the Faculty of Humanities only began in the spring semester of the 1917–1918 academic

year. The Medical Faculty began its training activity in September 1918. On 7 January 1919, the Czechoslovakian government took control over the premises and equipment of the University, thereby making its operation impossible. Its teachers fled from Pozsony to Budapest.

In accordance with the decision of the Council of Ministers, the University of Pozsony and the University of Kolozsvár were to continue their mission in Budapest as of the 1919–1920 academic year. The two universities (the so-called “double university”) made an agreement of cooperation with the approval of the Hungarian government, which remained in place for two years. They operated jointly, which meant that the senates of the two institutions held joint sessions where they made decisions acceptable to both parties. Independently from their parent institution, the students were permitted to take their courses by any teacher at either of the two institutions.

*Cadet School
A Hadapródiskola*

Gróf Zichy Gyula püspök
Bishop Gyula Zichy

ki: így többek között Pekár Mihályt (kórtan), Fenyvessy Bélát (közegészségtan), Reuter Camillót (ideggyógyászat), Heim Pált (gyermekgyógyászat), Entz Bélát (kórbonctan és törvényszéki orvostan), és Mansfeld Gézát (gyógyszertan), akik nagy része a budapesti és a pécsi időszakban is fontos oktatási feladatokat látott el.

A pozsonyi egyetem hallgatóinak létszámát az első világháború jelentős mértékben befolyásolta, hiszen többen közülük

életüket veszítették a fronton vagy megsebesültek. Az 1917/18-as tanévben emelkedett csaknem duplájára (első félév 311, második félév 413) a diáklétszám. Az 1914/15-ös tanévben a régi pozsonyi jogakadémia épülete, a korábbi jezsuita kollégium lett a jogi kar otthona. Az orvosi fakultás épületeit a következő tanév folyamán kívánták felújítani és felépíteni. Az orvoskar hivatali apparátusát az Aspremont–Esterházy-palotában helyezték el. 1918-ra létrejött egy 100 fős egyetemi diákotthon.

A háború miatt a bölcsészeti karon csak az 1917/18-as tanév második szemeszterében kezdődhetett meg a tanítás. Az orvostudományi karon 1918 szeptemberében indulhatott meg az oktatás. 1919. január 7-én a csehszlovák kormány tulajdonába vette az egyetem épületeit és azok felszereléseit, ezáltal működését ellehetetlenítették, és az univerzitás tanárai Pozsonyból Budapestre menekültek.

A pozsonyi univerzitás működését a kolozsvári egyetemmel együtt a minisztertanács döntése értelmében az 1919/1920-as tanévtől Budapesten kezdte meg. A két univerzitás („kettős egyetem”) között a magyar kormány jóváhagyásával együttműködési megállapodás jött létre, amely két évig állt fenn. A közös működést együttes tanácsülések és mindkét fél számára elfogadható döntések meghozatala jelentette. A hallgatók anyaintézményüktől függetlenül bármely tanár előadásaira áthallgathattak. A nemzetgyűlés 1921. évi XXV. törvénycikében kimondta, hogy ideiglenes jelleggel a kolozsvári egyetemet Szegedre, a pozsonyit pedig Pécsre helyezi át. 1922. március elején létrejött a megállapodás az Evangélikus Egyház és az Erzsébet Tudományegyetem között a lutheránus teológiai fakultás megszervezéséről, soproni székhellyel.

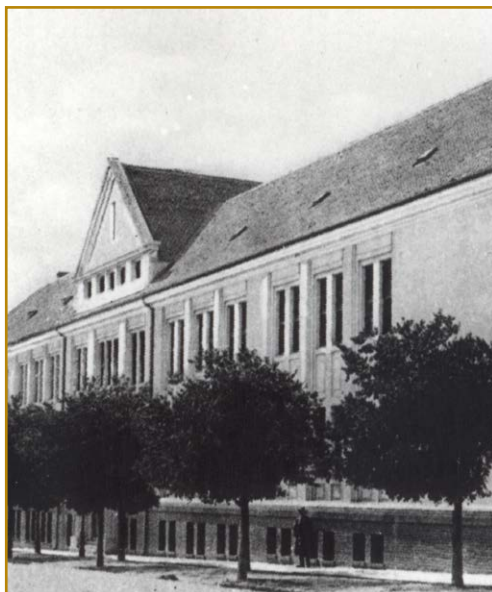
The national assembly provided in Act XXV of 1921 that the University of Kolozsvár should be temporarily relocated to Szeged and the University of Pozsony to Pécs. At the beginning of March 1922, Erzsébet University and the Evangelical Church reached an agreement on setting up a faculty of Lutheran theology based in Sopron.

THE LOCATION AND DEVELOPMENT OF THE UNIVERSITY IN PÉCS

It would not have been possible to relocate the University to Pécs without cooperation between the city of Pécs and its mayor, Andor Nendtvich, diocesan Bishop Gyula Zichy and Rector Mihály Pekár. The city and the Bishopric provided (often temporary buildings) for the faculties and clinics. Some sections of the faculties and institutes were accommodated in the main building on Rákóczi Street, which had originally been built as a secondary school of sciences.

The Office of the Rector was headed by the university chief counsellor. With his colleagues, he was responsible for managing general affairs related to the rector and the University. The financial department with a staff of 20, which was responsible for the economic and technical matters of the faculties and the clinics (including, e.g. the accounting of patient care) in cooperation with the technical department to be set up a few years later, moved to 2 Rákóczi Street, the building of the former orphanage. A central registrar's office called Quaestura was responsible for keeping record of student registration and performance as well as fees. The four faculties had their own faculty offices.

The students of the University were able to choose from several kinds of student hos-

*Nagy Lajos Student Hostel
Nagy Lajos Kollégium*

tels, although the number of vacant places were not enough for all of them. Those who were not admitted to a hostel had to sub-lease a room or a bed but they could still have their meals in the university cafeteria or in the St. Maurice Hostel. The Nagy Lajos Hostel provided accommodation for 136 male students and the Erzsébet Hostel for 70 female students. The Maurinum, the St. Maurice Hostel of the University that met high European standards was a unique institution in the country (today it is the Office of the Rector). A university sports club was also established, and a student holiday house with 50 beds, run by a foundation, was opened in Keszthely.

The Faculty of Law and Political Science

The Faculty was able to rely on the intellectual support provided by the professors who used to teach at the already terminated lycée of law, such as Ferenc Faluhelyi,

Egyetemi Mensza
University Mensa

AZ EGYETEM ELHELYEZÉSE ÉS KIÉPÜLÉSE PÉCSETT

Pécs városa és polgármestere, Nendtvich Andor, valamint Zichy Gyula megyéspüspök és Pekár Mihály rektor együttműködése nélkül nem jöhetett volna létre az egyetem Pécsre telepítése. A város és a püspökség épületek átadásával biztosította, sokszor ideiglenes jelleggel a karok és klinikák elhelyezését. A főreáliskolának megépített Rákóczi úti főépületben került elhelyezésre a karok és intézetek nagy része.

A Raktori Hivatal élén az egyetemi főtanácsos állt, aki kollégáival intézte a rektor személye körüli és az egyetemhez kapcsolódó általános ügyeket. A Pécsre költözközt a Rákóczi út 2. szám alá, a volt árvaház épületébe költözött be a mintegy 20 fős gazdasági hivatal, amely a néhány évvel később felállított műszaki osztállyal együtt

intézte a karok és a klinikák gazdasági és műszaki ügyeit (beleértve például a betegellátás elszámolását is). Quaestura néven egy központi tanulmányi hivatal végezte a hallgatók beiratkozásával, eredményeinek nyilvántartásaival és az illetékekkel kapcsolatos feladatokat. A négy kar külön dékáni hivatallal rendelkezett.

Az egyetem diákjai többféle kollégium közül választhattak (természetesen minden diáknak nem jutott hely, ők al- vagy ágybérletre kényszerültek, de étkezést ettől függetlenül igényelhettek az egyetemi menzán vagy a Szent Mór Kollégiumban). A Nagy Lajos Kollégium a férfi, az Erzsébet a női hallgatók számára nyújtott szállást. A pécsi egyetem európai színvonalú, az országban egyedülálló intézménye a Maurinum, a Szent Mór Kollégium volt (ma a Raktori Hivatal épülete). Az egyetemen sportklub alakult, alapítványi formában Keszthelyen pedig 50 ágyas diákküldő is működött.

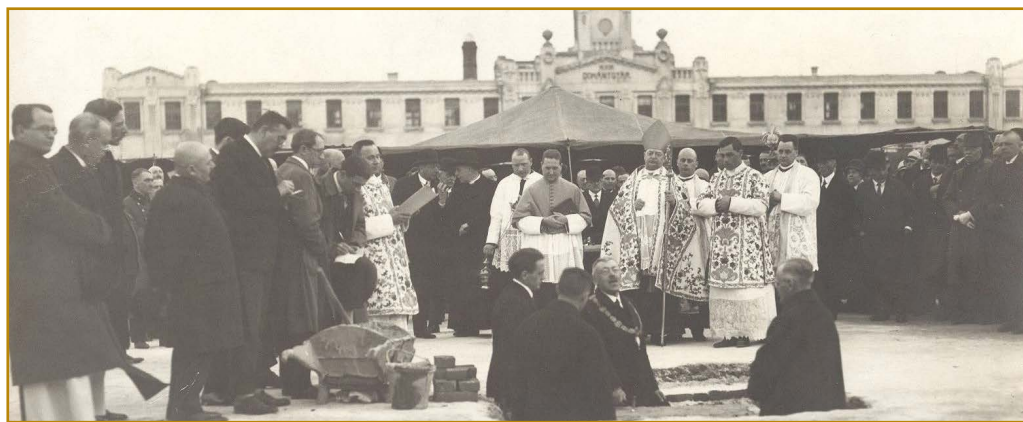
István Késmárky, Ernő Mihálffy, Rafael Schaurek and Ferenc Vasváry. The Faculty of Law had two institutions that generated nationwide interest and reputation. The Hungarian Institute of Sociography was established in 1924, headed by Sándor Krisztics. The University Minority Institute of Pécs, headed by Ferenc Faluhelyi, was the first institute in the country to address the issues of Hungarians who had been separated from their homeland as an outcome of the Trianon Treaty. The Faculty found its home in the new wing adjoining the main building, which was completed by 1934. 333 students enrolled in the first semester and 291 in the second semester of the first academic year in Pécs (1923–1924). By the middle of the 1930s these numbers grew to 971 and 892, respectively. At that time large numbers of young people chose a legal career. The beginning of the 1940s again saw a decline in student numbers.

The Medical School

While medical training in Debrecen and Szeged was offered in facilities specifically built for this purpose, in Pécs the University

had to be content with different temporary buildings offered by the city. The building of the secondary school of sciences and languages (at 80 Rákóczi Street) was home to the dean's office as well as the institutes of physics, chemistry, physiology and biology. The institutes of anatomy, pathology and forensic medicine were moved to the reconstructed gymnasium in Dischka Győző Street, while the institutes of pharmacology and pathophysiology found their home in the city public hospital. These institutes usually worked with half a dozen or even less staff members in 2 or 3 offices and a laboratory as well as lecture rooms used jointly with other institutes.

The School's renowned professors included the anatomist János Szentágothai, Mihály Pekár, the head of the Institute of Physiology, the zoologist Sándor Gorka, Béla Entz, who founded the Institute of Pathology, Béla Mansfeld, professor of pharmacy and Béla Fenyvessy, professor of public hygiene. They were soon joined by fine specialist at the clinics like surgeon Lajos Bakay, dentist Pál Oravecz, internal specialist János Ángyán, neurologist Camillo Reuter and obstetri-

*Foundation Stone Ceremony of the Maurinum
A Maurinum alapkö-letétele*

A Jog- és Államtudományi Kar

A kar szellemiségében és oktatói gárdáját tekintve is támaszkodhatott a megszűnt joglyceumra, így Faluhelyi Ferenc, Késmárky István, Mihálffy Ernő, Schaurek Rafael és Vasváry Ferenc tevékenységére. A jogi karon két olyan intézet is működött, amelyeknek országos híre és hatóköre felkellette az érdeklődést. A Magyar Szociográfiai Intézetet 1924-ben Krisztics Sándor vezetésével hozták létre. A Pécsi Egyetemi Kisebbségi Intézet pedig az első olyan intézet volt, amely az elszakított magyarság sorsával foglalkozott, Faluhelyi Ferenc vezetésével. A főépülethez csatlakozó új szárnyban találta meg otthonát a kar, mely 1934-re készült el. Az első pécsi tanév (1923/24) első szemeszterére 333, a másodikra 291 fő iratkozott be. A 30-as évek közepére ez a szám 971-re és 892-re nőtt. Ekkor az ifjúság tömegesen választotta a jogi pályát. A negyvenes évek elejére ismét létszámcsökkenés következett be.

Az Orvostudományi Kar

Míg Debrecen és Szeged orvosképzése új, erre a célra épített létesítményekben zajlott,

Pécsett a korszakban meg kellett elégedni a város által felajánlott különféle, ideiglenes elhelyezésre szánt épületekkel. A főreáliskola (Rákóczi u. 8o.) épületében nemcsak a dékáni hivatal, hanem a fizikai, kémiai, vegytani, élettani és biológiai intézet is elhelyezésre került. Az átépített Dischka Győző utcai tornacsarnok épületébe kerültek az anatómiai, kórbonctani és törvényszéki orvostani, a városi kórházba pedig a gyógyszer-tani és kórtani intézetek. Ezek néha csak 2–3 szobával, laboratóriummal, más intézetekkel közösen használt tantermekkel és feltucatnyi vagy annál is kevesebb személyzettel működtek.

Az anatómus Szentágothai János, az Élettani Intézetet vezető Pekár Mihály, Gorka Sándor zoológus, a Kórbonctani Intézetet megszervező Entz Béla, Mansfeld Béla a gyógyszer-tan, vagy Fenyvessy Béla közegészség-tan professzorai mind a kar jeles tudósai voltak. Ehhez a gárdához csatlakoztak a klinikákon működő olyan kiválóságok, mint a sebész Bakay Lajos, a fogász Oravec Pál, a belgyógyász Ángyán János, a neurológus Reuter Camillo és a szülész Scipiades Elemér. A klinikák fejlesztése tárgyában 1937-ben az egyetem vezetése felterjesztést

cian Elemér Scipiades. The management of the University submitted a proposal to the minister of religious affairs and education, Bálint Hóman in 1937 on the development of the clinics but their plan was not supported. The School established flourishing international relations and many of its faculty had a chance to work overseas. From the beginning up to the 1944–1945 academic year, 2267 students received their medical degrees. Following the reforms introduced in 1922, the length of studies at the Medical School was 6 years with four final exams. Afterwards, the graduates had to do several years of practice. With specialists coming to work in the Transdanubian region not only as graduates of the medical school in Budapest, the conditions of the health care system in the region had improved considerably, although its effect could only be felt in the 1940s and the decades thereafter.

The Faculty of Humanities, Languages and History

Training and research in the humanities has a long history in Pécs. Let us just mention the activity of the Lycée of Liberal Arts as well as the rich religious traditions. The Faculty that was moved to Pécs had to share the needy circumstances of the University, which only improved from 1934 after the new building of the Faculty of Law had been completed. Then the Faculty's 13 institutions were placed in the central building at 80 Rákóczi Street.

The Institute of Philosophy was headed by József Halasy-Nagy, the Institute of Pedagogy by Ödön Weszely and the Institute of Hungarian Linguistics by Gyula Zolnai and Antal Klemm at the beginning. The Institute of Hungarian Literary History featured Damján Vargha,

who was also the founder and leader of the Maurinum. The Institute of German Studies was founded by Tivadar Thienemann. The Institute of Classical Studies was headed by the world-famous Károly Kerényi and included outstanding historians like Antal Hodinka. The Institute of Geography featured the internationally renowned scholar Gyula Prinz on its teaching staff. The Training Institute of Secondary School Teachers also operated within the Faculty of Humanities. This Faculty had the smallest number of students: the initial 40–50 number exceeded 170 by the beginning of the 1930s, and by 1940, it gradually came down below 100. When the Second Vienna Treaty (1940) gave Northern Transylvania back to Hungary, the reorganization of the University in Kolozsvár and the simultaneous closing down of a few faculties, including the Faculty of Humanities in Pécs, were enacted by law, which even the political and university elite was unable to prevent.

*Session of the University Council
Az Egyetemi Tanács ülése*

foglalmazott meg Hóman Bálint vallás- és közoktatási miniszterhez, de a terv nem talált támogatásra. A kar virágzó nemzetközi kapcsolatokat alakított ki, több szakember a tengerentúlra is eljutott. A karon a kezdetektől az 1944–45-ös tanévig 2267 hallgató szerzett diplomát. Az orvosképzés tanulmányi ideje az 1922-es reform után 6 év volt, négy szigorlattal, a végzeteknek ezután gyakornoki éveket kellett letölteniük. Azzal, hogy a Dunántúlra már nem csupán a budapesti orvoskarról kerültek szakemberek, a térségben jelentősen javultak az egészségügyi ellátás körülményei, bár ennek hatása csak az 1940-es évektől és az azt követő évtizedekben figyelhető meg.

A Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Kar

A bölcsészettudomány ágainak művelése Pécssett jelentős hagyományokra tekinthet vissza, elég a bölcsészeti lyceum tevékenységére vagy a gazdag egyházi hagyományra utalnunk. A Pécsre költöző kar osztozott

az egyetem szűkös körülményeiben, javulás ebben csak a jogi kar új épületének átadása, 1934 után következhetett be. Ekkor 13 intézetét a Rákóczi u. 80. sz. alatti főépületben helyezték el.

A Filozófiai Intézet vezetője Halasy-Nagy József, a Pedagógiai Intézeté Weszely Ödön, a Magyar Nyelvtudományi Intézeté kezdetben Zolnai Gyula és Klemm Antal volt. A Magyar Irodalomtörténeti Intézetben Vargha Damján tevékenysége volt kiemelkedő; utóbbi egyben a Maurinum szervezője és vezetője is volt. A Német Intézet alapítója Thienemann Tivadar volt. Az Őkörtudományi Intézetet 1934-től a világhírű Kerényi Károly professzor vezette, a történészek közül Hodinka Antal tevékenysége kiemelkedő, a Földrajzi Intézetben pedig a nemzetközi hírű tudós Prinz Gyula is tanított. A kar keretein belül működött a Középiskolai Tanárképző Intézet is. E karnak volt a legkevesebb hallgatója: a kezdeti 40–50 fős létszám a harmincas évek elejére meghaladta a 170-et, majd 1940-ig fokozatosan 100 alá csökkent. Amikor 1940-

*Főépület
Main Building*

The Faculty of Lutheran Theology in Sopron

The new Faculty began to work in the building of the Evangelical Lycée in Sopron on 23 November 1923. Eight departments (seminaries) were organized at the Faculty. The outstanding theologian teachers of the Faculty included János Deák, Jenő Kiss, Dezső Wiczián, Vilmos Stráner, Baron Pál Podmaniczky and Károly Karner. During its existence, the Faculty had over 600 students and nearly 400 of them obtained a degree. The Faculty had a strong influence on the intellectual life and the development of the city. In October 1930, for example, a new main building was opened, accommodating faculty offices, the library, lecture and semi-

nar rooms, staff and student rooms as well as a warden's flat.

The breaking up of the University

The events that took place between 1945 and 1950 represented a radically new situation for Hungarian higher education as well as for higher education in Pécs. The Faculty of Humanities ceased to operate earlier, while the Faculty of Theology in Sopron was dissolved in 1950 on the basis of an agreement between the government and the Lutheran Church. Two separate institutions were set up in Pécs: the Medical University of Pécs and the University of Pécs with one single faculty, the Faculty of Law.

*Inauguration Ceremony of the new building of the Theology Faculty
A Hittudományi Kar új épületének avatása*

ben a második bécsi döntéssel Észak-Erdély ismét Magyarországhoz került, törvény rendelte el a kolozsvári egyetem újraszervezését, egyúttal néhány kar, így a pécsi bölcsészettudományi kar bezárását, amit a pécsi politikai és egyetemi elit tiltakozása sem tudott megakadályozni.

Az Evangélikus Hittudományi Kar Sopronban

1923. november 23-án az evangélikus líceum épületében kezdődött meg a kar tevékenysége. A korszakban nyolc tanszéket (szemináriumot) szerveztek. A kar kiemelkedő teológus tanárai között volt Deák János, Kiss Jenő, Wiczián Dezső, Stráner Vilmos, báró Podmaniczky Pál és Karner Károly. Fennállása alatt több mint 600 hallgatója volt, közel négyszázan diplomát is szereztek. Az intézmény Sopron

város szellemi életére, a város fejlődésére nagy hatást gyakorolt. 1930 októberében például új főépületet adtak át, melyben a kari hivatalok és a könyvtár mellett tantermeket, szemináriumi helyiségeket, hallgatói és oktatói szobákat, gondnoklakást is kialakítottak.

Az egyetem feldarabolása

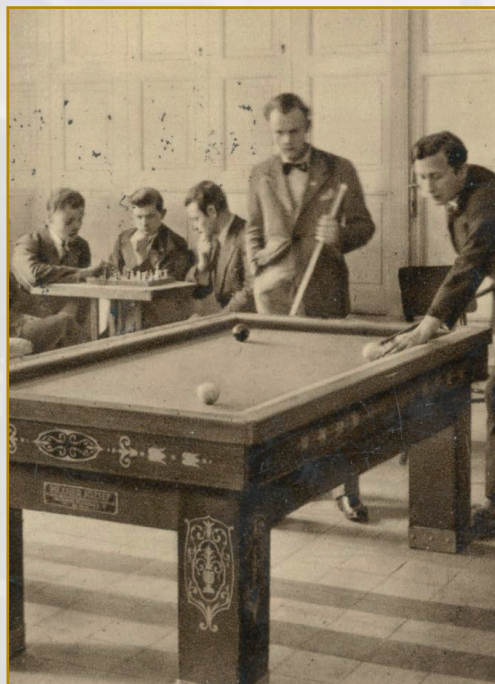
Az 1945–1950 közötti időszak történései gyökeresen új helyzetet jelentettek a magyarországi, ezen belül a pécsi felsőoktatás számára. A bölcsészkar korábban beszüntette tevékenységét, a soproni hittudományi kar felszámolására 1950-ben, a kormány és az evangélikus egyház között kötött egyezmény alapján került sor. Pécssett két önálló intézményt hoztak létre: a Pécsi Orvostudományi Egyetemet és az egy, jogi karral rendelkező Pécsi Tudományegyetemet.

3

MAJTER KIRÁLYI
KISZÉRT TUD. EGYETEMI
BELKLINIKA
IGAZGATÓ:
DR. ÁNGYÁN JÁNOS
egyet. nyilv. r. tanár
KÉTEZELŐTŐGATÁS D. U. 2-3
ÉS VASARNAP 8-9 KÖZÖTT
KÖNYVINGYERES RENDELES
SZEGENYSORSÚ BEL ÉS IDEG-
BETEGEKNEK JELENTKEZÉS
MÁJ JE. HETKÖZNAP D. E. 8-9 ID.

Mindennapi élet a Maurinumban
Everyday Life at the Maurinum

HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN PÉCS IN THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY

The 1950s mark the beginning of profound changes in the political and social circumstances of higher education. The introduction of planned economy transformed the structure of higher education, the system of training programs and the management of universities. The selection of students and faculty and the total control of activities in and outside the workplace were typical at the institutions of higher education as well. Unwanted professors were expelled during the 1950s, and along with that the regime began to use forceful measures to change the social composition of students and enrol

worker- and peasant-born young people in universities. Both processes resulted in a decrease in the level of training and the professional knowledge and skills graduates had upon graduation, giving priority to the number of students being trained at universities and colleges. The higher educational institutions had to meet the requirements of cultural and educational policy, which was the most pronounced in the work of pedagogical (teacher training) institutions. In certain key areas, however (such as technical training, the clinical units which formed an integral part of medical universities),

A PÉCSI FELSŐOKTATÁS INTÉZMÉNYEI A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN

Az ötvenes évektől erősen megváltozott politikai és társadalmi körülmények közé került a felsőoktatás, a tervutasításos rendszer bevezetése megváltoztatta a felsőoktatás szervezetét, a képzések rendszerét, az egyetemek gazdálkodását. A hallgatók és az oktatók politikai alapon való kiválasztása, a munkahelyi és azon kívüli tevékenység totális kontrollja jellemezte a felsőoktatási intézményeket is. A nemkívánatos oktatók eltávolítása megtörtént az ötvenes évekre, ezzel párhuzamosan a hallgatóság társadalmi összetételének erőszakos megváltoztatása, a munkás-paraszt származású fiatalok erőltetett beiskolázása is megkezdődött. Mindkét folyamat az oktatás és a kikerült diplomások szakmai színvonalának csökkenését és a mennyiségi képzés előtérbe kerülését eredményezte. A felsőoktatási intézményeknek meg kellett felelniük a kor művelődés- és oktatáspolitikai irányelveinek is. Egyes kiemelt területeken azonban (műszaki felsőoktatás, az orvostudományokkal egy egységben kezelt klinikumok) a hatvanas évek végére látványos és fontos beruházások, személyi fejlesztések valósultak meg, a pedagógusképzés is kielégítette az alapfokú oktatás igényeit. A hetvenes évekre rendszerében és szakszerűségében is nyitottabbá vált a felsőoktatás rendszere, jó példa erre a pécsi közgazdász-képzés kihelyezett tagozatként való indulása, majd önálló karrá válása. A nyolcvanas évekre (továbbra is erős politikai–államvédelmi kontroll alatt) a felsőoktatási intézmények a reformmozgalmak melegágyaivá váltak. Néhány helyen a korábbi elvektől gyökeresen eltérő alapon indult meg az oktatás tartalmi és szerkezeti átalakítása (például az egyetemi tanárképzés és a közgazdász-képzés területén), az orvostu-

dományban pedig széleskörű „nyugati” szakmai kapcsolatok épültek ki.

A rendszerváltás a pártállam szocialista nevelési eszményeit demokratikus és humanista elvekkel váltotta fel, megszüntette az állami iskolamonopóliumot és a képzések tartalmát központilag meghatározó tantervi irányelveket, az 1993. évi felsőoktatási törvény pedig helyreállította a felsőoktatási-akadémiai szféra önállóságát. A kilencvenes években a felsőoktatási reformok homlokterébe a finanszírozás, valamint az intézményi integráció kérdései kerültek.

*A Tanárképző Főiskola épülete
Building of Teacher's Training College*

several spectacular and important investments were implemented by the end of the 1960s, and the training of teachers was also able to meet the needs of elementary education. The entire system of higher education had become more open both in terms of its structure and in terms of its competence. A good example for this is the training of economist in Pécs first at an affiliated section of the university in Budapest which later became an independent faculty. By the 1980s the institutions of higher education had become the hotbeds of reform movements (though still under strong political and state security control). Certain institutions began to change the content and structure of training on the basis of ideas that were radically different from the principles cherished before (e.g. in the field of teacher training and the training of economists). A wide range of “western” professional relations were established in the medical field.

The political transition marks the replacement of the socialist educational ideals of the party-state by humanistic principles, abolishing the state monopoly in running schools and the curricular directives that centrally determined the content of education. The Act on Higher Education passed in 1993 restored the independence of higher education and academic affairs. In the 1990s, various issues of financing and institutional integration came to the foreground of reforms in higher education.

The Medical University of Pécs (MUP)

MUP began to operate as an independent institution in January 1951. With the opening of the new theoretical block of buildings in 1970, the locally fragmented training became centralised and the new lecture halls made it possible to offer more advanced training to an increased number of students. In the 1950s student number slightly increased (to 600–800), exceeding one thousand in the middle of the 1960s and reaching as many as 1200–1300 by the 1970s. The number of institutes and clinics had also doubled. A separate degree program in dentistry began in 1973. The English language program for foreign citizens began in 1984, admitting as many as 260 students in 1999, which was a record in Hungary (a similar program in German was introduced in 2004). Training in health care was introduced in 1990 and in pharmacy in 2000.

During the 1950s several minor infrastructural developments were carried out in the clinical section which was treated as a special health care centre, and at the same time long-term development plans to establish new clinics and institutes continued to be on the agenda. In 1961 the clinics treated 315 thousand outpatients and 30 thousand

A Pécsi Orvostudományi Egyetem (POTE)

Az önálló POTE 1951 januárjában kezdte meg működését. Az új elméleti tömb 1970-es birtokba vétele egy központba rendezte az addig helyileg is szétagolt képzést, az új előadótermek a megnövekedett létszámú hallgatóság korszerűbb oktatását is lehetővé tették. Az ötvenes években még enyhén nőtt a hallgatói létszám (600–800), a hatvanas évek derekán átlépte az ezret, a hetvenes évekre pedig az 1200–1300-at is elérte. Az intézetek és a klinikák száma is megduplázódott, 1973-tól önálló fogorvosképzés indult. 1984-től külföldi állampolgárok részére Angol Program kezdődött az országban elsőként, 1999-re 261 fő vett részt ebben a képzési formában (2004-től hasonló Német Programot is indítottak). 1990-től egészségügyi főiskolai képzés, 2000-től gyógyszerészképzés indult.

A kiemelt egészségügyi központként kezelt klinikum számára kisebb infrastrukturális fejlesztések is lehetővé váltak az ötvenes években, ugyanakkor állandóan napirenden voltak a hosszú távú fejlesztési tervek új klinikák és intézetek létesítésére. 1961-ben a klinikák 315 ezer ambuláns beteget fogadtak, 30 ezer volt a fekvőbetegek száma. 1966 augusztusában adták át az új 400 ágyas klinikát, melyben laboratóriumok, előadótermek, betegfelvételi részleg, adminisztrációs helyiségek is helyet kaptak. A telek déli oldalán az átépített Hadapródiskola adott otthont 1970-től az elméleti intézeteknek és a POTE központi igazgatásának is. A POTE a Dunántúl vezető egészségügyi központjává vált, az oktatókórházak hálózatán keresztül nemcsak az orvosképzés, de az orvostovábbképzés területén is vezető szerepet látott el. Több szakterületen világszínvonalú kutatás folyt európai és tengerentúli egyetemekkel közösen.

*A Pécsi Orvostudományi Egyetem
Medical University of Pécs*

in-patients. The new 400-bed clinic was opened in 1966, featuring laboratories, lecture halls, an admissions section as well as offices. The reconstructed Cadet School on the southern side of the site became the home to the theoretical institutes and the central administration of MUP in 1970. MUP became the leading health care centre of Transdanubia, playing a leading role with its extensive system of teaching hospitals not only in medical training but also in advanced medical training. The institution carried out state-of-the-art research in several areas in collaboration with European and overseas universities.

Let us mention here only some of the outstanding professors of the School, such as the anatomists János Szentágothai and Béla Flerkó, the physiologists Kálmán Lissák and Endre Grastyán, the biochemist László

Cholnoky, the pathophysiologist Szilárd Donhoffer, György Romhányi, the head of the Institute of Pathology and Kázmér Jobst, the head of the Central Laboratory. Famous specialists working at the clinics included internal specialists János Ángyán and Artúr Hámori, dermatologists Miklós Melczer and Pál Gróf, while surgery, which was specialised for several clinics, featured figures like Lajos Schmidt, Tihamér Karlinger Gy., Örs Péter Horváth as well as Lajos Kollár, Árpád Bellyei and József Nyárády. Other outstanding specialists included the dentist Pál Oravecz, the paediatrist Ödön Kerpel-Fronius, the obstetrician László Lajos and the neurologist István Környey.

Legal training

The interest in legal training declined by the 1950s but in the 1960s – partly due to

Building of the Faculty of Law

A jogi kar épülete

A kitűnő professzorok közül csak az anatómus Szentágothai János és Flerkó Béla, az élettannal foglalkozó Lissák Kálmán és Grastyán Endre, a biokémikus Cholnoky László, a kórélettanos Donhoffer Szilárd, a Kórbonctani Intézetet élén álló Romhányi György és a Központi Laboratóriumot vezető Jobst Kázmér nevét emeljük ki. A klinikán a belgyógyász Ángyán János és Hámori Artúr, a bőrgyógyász Melczér Miklós és Gróf Pál tevékenykedett, a több klinikára specializálódó sebészetet Schmidt Lajos, Karlinger Gy. Tihamér, Horváth Örs Péter, Kollár Lajos, Bellyei Árpád és Nyárády József képviselték. Kiemelkedő volt a fogász Oravecz Pál, a gyermekgyógyász Kerpel-Fronius Ödön, a szülész Lajos László és a neurológus Környey István tevékenysége.

Jogászképzés

Az ötvenes évekre a jogász szakma iránt csökkent az érdeklődés, de az 1960-as évektől – részben központilag finanszírozott kutatásoknak is köszönhetően – felértékelődött a jogtudomány szerepe. Az 1960-as évben a karnak 856 hallgatója (ebből 620 nappalis) volt, 1980-ban 932 (370). A rendszerváltást megelőző években ismét fellendült az érdeklődés, 1990-re 1019 (620) hallgató tanult a karon, a 2000-es integráció idején pedig 3423 (1410). 1970-ben emeletráépítés történt a 48-as téri épületen, új szemináriumi termeket és oktatói szobákat alakítottak ki. Az ezredfordulót megelőzően a megnövekedett hallgatói létszám kielégítésére új, nagy előadótermek és számítógépes laborok épültek.

A változó tanszéki keretek között kitűnő professzorok biztosították a jogász szakma utánpótlását. Az alkotmányjog (államjog) területén Szamel Lajos és Bihari Ottó, a büntetőjogász Losonczy István és Földvári

A 400-ágyas klinika épülete

Building of the 400-bed Clinics

József, a jogtörténész Csizmadia Andor, a római jogász Óriás Nándor, Bruhács János nemzetközi jogász, Kauser Lipót a polgári jog és Szotháczky Mihály, majd Visegrády Antal professzor a jog- és állambölcelet szakemberei.

Közgazdászképzés

Az 1960-as évekre – részben az új gazdaságirányítási rendszer bevezetésének köszönhetően – megnövekedett kereslet mutatkozott a közgazdászok iránt. 1965-ben a budapesti egyetem esti egyetemként működő konzultációs központja jött létre Pécssett, majd 1970-től kihelyezett tagozat kezdte meg működését, mely 1975-től az akkori PTE második karává lépett elő. A szakemberhiány pótlására levelező képzés is indult 1982-ben. Az oktatásban az általánosabb, átfogóbb közgazdaságtani tárgyak kerültek előtérbe, a specializáció szerepe

research that was financed by central funds – the role of jurisprudence began to gain more significance again. The Faculty had 856 students (620 full-time) in the 1960s, which rose to 932 (370) by 1980. Interest in legal studies picked up again in the years before the political transition. The Faculty had 1019 (620) students by 1990 and 3423 (1410) by the time of the integration (2000). A new story was added to the building located on 48-as Square in 1970, where new seminar rooms and offices for the teaching staff were built. In order to meet the needs of the increased number of students, new large lecture halls and several computer labs were built right before the turn of the second millennium.

With constant changes in the departmental structure of the Faculty, several excellent professors ensured the fresh supply of law-

yers. Its outstanding professors included Lajos Szamel and Ottó Bihari in constitutional (political) law, István Losonczy and József Földváry in criminal law, Andor Csizmadia in the history of law, Nándor Óriás in Roman law, János Bruhács in international law, Lipót Kauser in civil law and Mihály Szotáczky, and later Antal Visegrádi in law and political science.

The training of economists

Thanks partly to the introduction of the new economic management system, the demand for economists had increased significantly by the 1960s. In 1965 the university in Budapest set up a consultation centre in Pécs offering part time evening courses. In 1970 it began to operate as an affiliated section and in 1975 became the second faculty of the current University of Pécs. In order to remedy the shortage of economists, correspondent course were also introduced in 1982. The focus in teaching was shifted to more general, comprehensive economic subjects, and the role of specialisation somewhat decreased. In 1994 the number of full-time teaching staff was 102 and student number had also increased considerably. It was over 700 at the beginning of the 1990s, over 1000 by the middle of the 1990s, and at the time of the integration the number of full-time students came close to one and a half thousand. The MBA postgraduate program was launched in 1994. In the same year, the doctoral program of the Faculty received accreditation.

The Faculty's outstanding professors included Attila Buday-Sántha, Sándor Oroszi, Tibor Tóth (who also worked as the director-general of the University Library), Péter Dobay, Sándor Komlósi, István Hoóz, Gábor Rekettye, László Papp and Iván Bélyácz.

csökkent. 1994-re 102-en dolgoztak főállású oktatóként a karon és jelentősen nőtt a hallgatói létszám: a kilencvenes évek elején 700 felett, az évtized derekára 1000 felett volt, az integráció idején pedig a másfél ezret is majdnem elérte a nappalisok száma. 1994-ben kezdődött az MBA-posztgraduális program és ugyanebben az évben akkreditálták a kar doktori képzését.

A kar professzorai közül kiemelkedik a Buday-Sántha Attila, Oroszi Sándor, Tóth Tibor (aki hosszú ideig ellátta az Egyetemi Könyvtár főigazgatói feladatait is), Dobay Péter, Komlósi Sándor, Hoóz István, Rekettye Gábor és Papp László, valamint Bélyácz Iván.

Tanárképzés

A Pécsi Pedagógiai Főiskolát (PPF) 1948-ban nyitották meg, szervezése egyszerre

pecsételte meg a Bölcsészettudományi Kar visszaállítását szorgalmazó törekvéseket, s rejtette magában egy majdani fakultás kibontakozásának lehetőségét. Az első tanévben kilenc (főleg egy-személyes) tanszéken (Fizikai, Földrajz, Irodalomtudományi, Matematika, Neveléstudományi, Növényteni, Rajz, Testnevelési, Történelem), mindössze három tanteremben kezdődött meg az oktatás.

A PPF 1950-ben az Ifjúság útjára, a Pius Gimnázium épületébe költözött, ahol már 15 tanszék kapott helyet. 1962-ben az intézmény neve Pécsi Tanárképző Főiskolára (PTF) változott. Mivel folyamatosan nőtt a beiratkozó hallgatók létszáma, az épületek bővítése is halaszthatatlanná vált, ám az elhelyezési gondokat csak némileg orvosolta az 1963-ra, ill. 1971-re elkészült B

Teacher training and artist training

The Pedagogical College of Pécs was opened in 1948. On the one hand, its establishment struck a final blow to the endeavours to re-establish the Faculty of Humanities, but on the other hand, it also raised some hope for the development of a future faculty. In the first academic year nine (mostly one-person) departments began to work (Physics, Geography, Literature, Mathematics, Education, Botany, Drawing, Physical Education and History) in only three lecture rooms.

The Pedagogical College moved into a semi-finished school building in 1950 and then to Ifjúság Street, to the building of the Pius Secondary Grammar School in 1950, with as many as 15 departments. In 1962 the institution's name was changed to the Teacher Training College of Pécs. Since the number of students enrolled continued to grow, the expansion of the buildings could no longer be delayed. However, the completion of Block B in 1963 and Block C in 1971 and the opening of the student hostel in 1982 accommodating 600 students in Jakabhegyi Street represented only a modest improvement.

The structure of training had changed several times during the life of the college. The 1960s saw the emergence of complex, mostly pedagogical and curriculum theory research as well as investigations that paved the way for decisions in educational policy. The first outstanding results were achieved in pedagogy and psychology. The work of Sándor Komlósi, Károly Szántó, László Kelemen and Zoltán Vastagh played a key role in ensuring that the college began to emerge as an outstanding centre of teacher training in the country. The College's outstanding scholars and teachers included

the linguist Mihály Temesi, the Biologist Mihály Wéber, the linguists Ferenc Selymes and Károly Vargha, Károly Vas, an expert of teaching history as well as the world-famous conductor and composer Aurél Tillai.

Artistic and musical training in Pécs

After 1945 academic artistic training was represented by the training of primary school singing and music teachers and drawing teachers at the Pedagogical College of Pécs. In 1967 the Affiliated Section of Liszt Ferenc Music Academy also began to train music teachers. Numerous internationally reputed artists worked for the institution, such as oboist László Kircsi, who also took his part in university training, pianist József Bánky and trumpet player and conductor Károly Neumayer. The College featured excellent visual artists like Sándor Rétfalvi, István Bencsik and Ilona Keserü. In 2000 academic artistic training in Pécs was unified by the

The new building of the Teachers' Training College – later Faculty

*A Tanárképző Főiskola
majd Kar új épülete*

és C épület, valamint 1982-től a Jakabhegyi úti, 600 férőhelyes kollégium. A főiskola fennállása alatt a képzési rend gyakran változott. A hatvanas évektől megkezdődtek a komplex, elsősorban tantárgy-pedagógiai, tantervelméleti kutatások, illetve neveléspolitikai döntéseket előkészítő vizsgálatok. Az első, kiemelkedő eredmények a pedagógia és a pszichológia területén születtek: Komlósi Sándor, Szántó Károly, Kelemen László, Vastagh Zoltán munkássága nagy szerepet játszott abban, hogy a főiskola az ország kiemelkedő tanárképző műhelyévé vált. Temesi Mihály nyelvész, Wéber Mihály biológus, Selymes Ferenc és Vargha Károly nyelvészek, Vas Károly törtélemdidaktikus, Jeges Károly fizikus, vagy a világhírű karnagy és zeneszerző, Tillai Aurél mind oktatóként mind kutatóként is jelentős munkássággal rendelkezett.

Művészeti és zenei oktatás Pécsen

1945 után a felsőfokú művészeti oktatás a PPF ének-zene és rajz szakos általános iskolai tanárképzése keretében valósult meg, majd 1967-től a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Pécsi Tagozatán is folyt a zenetanárképzés. Számos nemzetközileg is elismert művész dolgozott az intézményben: többek között a későbbi egyetemi képzésben is szerepet vállaló Kircsi László oboaművész, Bánky József zongoraművész, valamint Neumayer Károly trombitaművész és karnagy. A PPF-en pedig olyan kitűnő képzőművészek, mint Rétfalvi Sándor, Bencsik István, Keserü Ilona alkottak és tanítottak. 2000-től az egykori főiskolai tanszékekre épülő, de már egyetemi képzést nyújtó és 1996-tól fennálló Művészeti Kar, valamint a Tagozat integrációja egy szervezeti keretbe foglalta a pécsi felsőfokú

Zsolnay Kulturális Negyed

Zsolnay Cultural Quarter

merger of the Faculty of Visual Arts and Music, which was founded in 1996 on the basis of the former college departments but was already offering university-level training, and the Affiliated Section of the Music Academy. From the very beginning the Faculty functioned as a key artistic workshop in the region. Its teachers and students continue to be regular and renowned performers in the country and all over Europe even today.

The establishment of the Faculties of Sciences and Humanities

On 1 January 1982 the teacher Training College of Pécs merged with the University of Pécs, creating the third faculty, the Faculty of Education (FE) of the University which assumed the name of Janus Pannonius. The pilot university level teachers' training-program was first introduced in the social sciences in 1983. The new structure included the possibility of creating two separate faculties later, although formally teacher training was unified. Professor of linguistics György Szépe, literary theorist Tamás Bécsy and historian Mária Ormos played a key role in the introduction of the new training programs. With the expansion of the training profile new departments were established from 1988. By 1990 the diverse structure of training had grown beyond the organisational framework of the Faculty of Education. By separating special fields, the Faculty of Humanities (FH) and the Faculty of Sciences (FS) were established on 1 January 1992. Their first deans were Özséb Horányi and Attila Borhidi, respectively, who played an important role in developing the university-level training programs too. Then several new teaching units were founded in accordance with the introduction of new areas of science and their specific disciplines. In 1997, the Institute of Adult Education and Human Resources

The new Aula of the Faculty of Sciences and Humanities

A BTK–TTK új aulája

A Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar épülete

Building of the Faculty of Adult Education and Human Resources Development

művészeti oktatást. A kar kezdettől fogva ellátta egy régiós művészeti műhely feladatait is, oktatói és hallgatói állandó és elismert szereplői a régió, az ország és Európa kulturális életének.

A Bölcsészettudományi Kar és a Természettudományi Kar létrejötte

A PTF 1982. január 1-jén csatlakozott a PTE-hez, s létrejött a Janus Pannonius nevét felvevő egyetem (JPTE) harmadik kara: a Tanárképző Kar (TK). 1983-ban, először a társadalomtudományi szakterület indította be az egyetemi tanárképzési kísérletet, mely magában foglalta a későbbi két kar kialakításának lehetőségét. A képzések beindításában kiemelkedő szerepet játszott Szépe György nyelvészprofesszor, Bécsy Tamás irodalmár és Ormos Mária történész. A képzési profil bővülésével

1988-tól több új tanszék alakult. A szerkeázó képzési struktúra 1990-re kinőtte a TK szervezeti kereteit. A szakterületek szétválasztásával 1992. január 1-jétől jött létre a Bölcsészettudományi (BTK) és a Természettudományi Kar (TTK), első dékánjaik az egyetemi programok kidolgozásában is nagy szerepet vállaló Horányi Özséb és Borhidi Attila lettek, ezután a BTK-n és a TTK-n az új tudományterületek, illetve azok részdiszciplínái köré szerveződve számos új oktatási egység jött létre. Az 1997-ben létrejött a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet Koltai Dénes vezetésével; a kultúrákövetítő szakemberképzés szakjainak modernizálásával már korábban, 1991-ben elindították a személyügyi szervező–humánszervező képzést, majd a következő évben az egyetemi szintű felnőttképzési és művelődési menedzser szakot.

Development was founded under the leadership of Dénes Koltai. In addition to modernising the training programs in the mediation of culture, the Institute introduced a major in human resources, and then in the next academic year in 1991, a major in adult education and a major in cultural management at the university level.

Pollack Mihály Faculty of Engineering

Pollack Mihály Technical College (PMTc) was established in 1970 with the merger of two industrial vocational secondary schools. Its campus on the Mecsek Hills was opened in 1970. In 1974–1974 it was given additional buildings in Damjanich Street. Courses were taught in Pécs at two faculties – the Faculty of Mechanical Engineering and the Faculty of Architectural Engineering – but the training of chemical experts continued up to 1988 even though this sector was not present in the region. With the Water Management Institute of Baja joining the College in 1979, the training profile was expanded by two major fields. Initially, the institution was able to attract students by its major in architectural engineering. Later the major in technical Information Technology became one of the most popular degree programs. New degree programs in environmental engineering and urban engineering were introduced at the beginning of the 1990s. On 1 July 1995 the institution merged with Janus Pannonius University and became its Pollack Mihály Faculty of Engineering (PMFE). The main goal was to ensure that PMFE became a fully qualified faculty of the University and, as the only technical institution of higher education in the region, a centre of technological research and development. Its most outstanding teachers in this period were István Kistelegdi and Zoltán Bachman.

Illyés Gyula Faculty of Education

The higher-grade teacher training college in Szekszárd opened its gates in 1977 as the affiliated section of the Teacher Training College of Kaposvár. It became independent as Illyés Gyula Teacher Training College on 1 July 1990. On 1 January 2000, the College became Illyés Gyula Faculty of Education of the University of Pécs. A teacher training institution with its students coming mostly from its region became a university faculty which offered several specialisations and could meet both labour market and social needs. It kept its original name – as well as its professional autonomy and training structure – but in order to reflect the changes in its training profile, it abandoned the attribute “pedagogical” in the Hungarian version. The training structure mostly including liberal art majors was made even more colourful by the introduction of science majors as well as training programs for youth counselling and tourism management.

Building of the Illyés Gyula Faculty of Education in Szekszárd

Az Illyés Gyula Kar épülete Szekszárdon

A Pollack Mihály Műszaki Kar

A Pollack Mihály Műszaki Főiskola (PMMF) két ipari felsőfokú technikum egyesítésével jött létre 1970-ben. A Mecsek oldalában felépített campusát 1970-ben adták át, majd 1973–1974-ben a Damjanich utcában újabb épületekhez jutottak. Az oktatás Pécssett két – gépészeti és építőipari – karon zajlott, de a régió iparági hiányai ellenére 1988-ig a vegyipari szakemberek képzése is folytatódott. A képzési profil 1979-ben a Bajai Vízgazdálkodási Intézet csatlakozásával új szakkal bővült. A PMMF vonzerejét eleinte a magasépítő szak jelentette, később az 1987-ben elindított műszaki informatika vált az egyik legkeresettebb szakjává. A kilencvenes évek elejétől környezetmérnöki és településmérnöki szakot is indítottak. 1995. július 1-jétől egyesült a JPTE-vel, és Pollack Mihály Műszaki Kar (PMMK) néven tagolódott be az egyetem működésébe, azzal a céllal, hogy a PMMK teljes jogú egyetemi karrá, és mint a régió egyetlen műszaki felsőoktatási intézménye, műszaki-fejlesztési centrummá és

kutatóbázissá váljon. Kiemelkedő tanárai a korszakban Kistelegdi István és Bachman Zoltán voltak.

Az Illyés Gyula Főiskolai Kar

A szekszárdi felsőfokú tanítóképző a Kaposvári Tanítóképző Főiskola kihelyezett tagozataként 1977-ben nyitotta meg kapuit, az intézmény 1990. június 1-jétől Illyés Gyula Pedagógiai Főiskola (IGYPF) néven önállósult. A főiskola 2000. január 1-jétől Illyés Gyula Főiskolai Kar néven a PTE szervezeti-oktatási egysége, egy régiós beiskolázású, pedagógusképző intézményből egy több szakirányú, munkaerő-piaci és társadalmi igényekre nyitott főiskolai kar lett. Nevét – s egyben szakmai autonómiáját és szakstruktúráját is – megőrizte, de a képzési profil módosulásait tükrözve elhagyta a „pedagógiai” jelzőt. A döntően humán jellegű szakstruktúra az új évezredben reálszakok, valamint az ifjúságsegítő és az idegenforgalmi szakmenedzser-képzés elindításával színesedett.

A PMMIK campusának egyik felújított épülete

A new building of the PMMIK Campus

THE INTEGRATED UNIVERSITY OF PÉCS

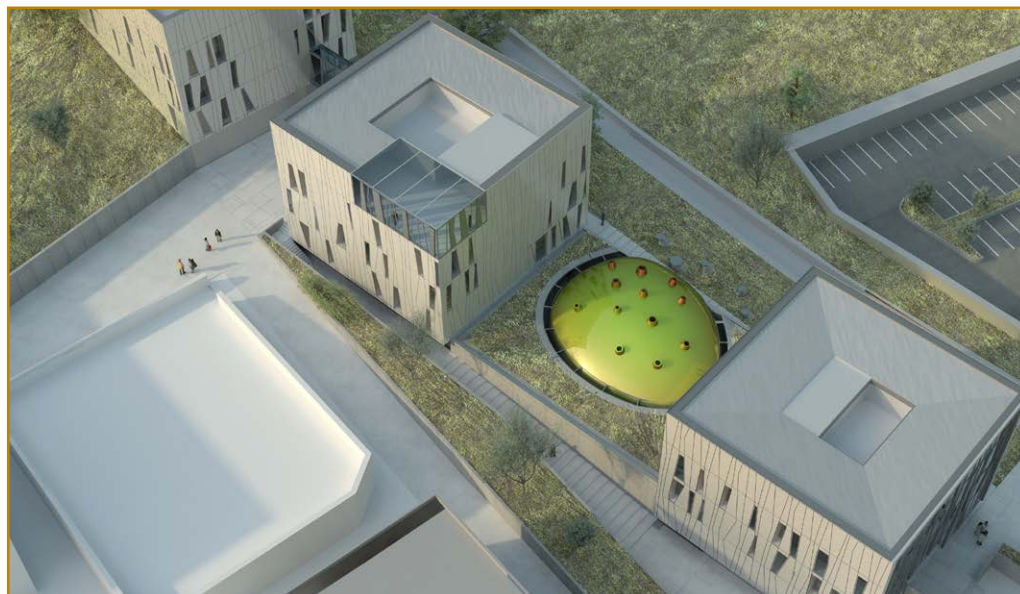
The integrated University of Pécs (UP) was established on 1 January 2000, when the Medical University, Illyés Gyula College of Education and the Affiliated Section of Liszt Ferenc Music Academy – as an institute of the Faculty of Visual Arts and Music – merged with it. Its first rector was József Tóth, the person in charge of the last stage of the integration process. He was succeeded by László Lénárd, then Róbert Gábor, and in 2010 and 2014 by József Bódis in the position of the rector.

Currently the University of Pécs is operating with 10 faculties (Faculty of Law and Political Science, Medical School, Faculty of Humanities, Faculty of Health Sciences,

Faculty of Adult Education and Human Resources Development, Illyés Gyula Faculty of Education, Faculty of Economics, Faculty of Visual Arts and Music, Pollack Mihály Faculty of Engineering and Information Technology, Faculty of Sciences) and 30 clinics and clinical institutes.

Practical training is conducted in several primary and secondary practice schools.

The University's students are provided with several sports facilities. Its hostels, several of which have recently been renovated, host many cultural programs and specialised elective courses.

Szentágotthai János Research Centre

Szentágotthai János Kutatóközpont

AZ INTEGRÁLT PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM

2000. január 1-jétől a POTE, az IGYPE, valamint – az MK intézeteként – a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Pécsi Tagozatának csatlakozásával létrejött az integrált Pécsi Tudományegyetem (PTE), melynek első embere a folyamat utolsó szakaszát levezénylő Tóth József lett. Őt Lénárd

László, majd Gábor Róbert, 2010-től pedig Bódis József követte a rektori székben, aki 2014-től a második rektori ciklusát kezdhette meg.

A PTE jelenleg 10 karral (Állam- és Jogtudományi, Általános Orvostudományi, Bölcsészettudományi, Egészségtudományi, Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési, Illyés Gyula Kar, Közgazdaságtudományi, Művészeti, Pollack Mihály Műszaki és Informatikai, Természettudományi) és 30 klinikával, illetve klinikai intézettel működik.

A gyakorlati képzést több gyakorló általános iskola és gimnázium biztosítja.

A hallgatók számára több sportlétesítmény áll rendelkezésre, a kollégiumok pedig, melyek nagy részének felújítására nemrégiben sor került, a kulturális élet és a szakkollégiumok otthonai is.

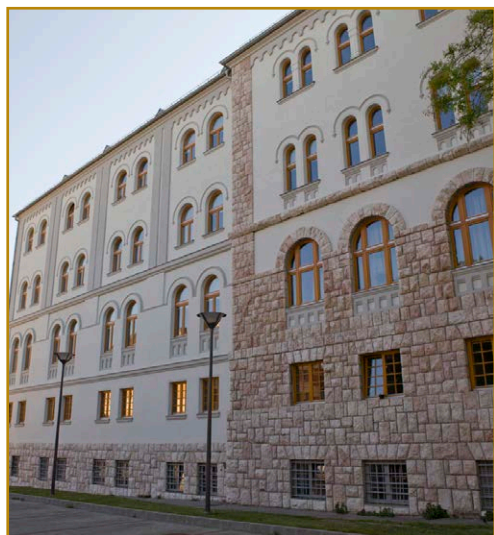
Az Egyetemi Könyvtár a 2010-ben átadott Tudásközpontba költözött, mely az ország egyik legmodernebb integrált könyvtári szolgáltatást nyújtó épülete. A PTE Egyetemtörténeti Gyűjteménnyel és önálló szaklevéltárral is rendelkezik.

A 2012-ben átadott Szentágotthai János Kutatóközponttal a Dél-Dunántúli Régió életében évtizedes hiányt pótló kutatóközpont valósult meg.

2013. november 14-én a PTE Szenátusa megszavazta a Gyógyszerészeti Kar létrehozását.

*Tudásközpont
Knowledge Centre*

The University Library moved to the Knowledge Center opened in 2010, which offers one of the most advanced integrated library services in the country. The University also boasts a University History Collection and its own special archives.

The Szentágotthai János Research Center opened in 2012 is a research facility which bridges a gap of several decades in the South Transdanubian region.

On 14 November 2013, the University's Senate voted for the foundation of the Faculty of Pharmacy.

Compiled by István Lengvári on the basis of “*The Centuries of Higher Education In Pécs*”
written by Fedeles Tamás, István Lengvári, Éva Pohánka and Petra Polyák

English translation: András Bocz

Publisher: József Bódis rector

© University of Pécs - Marketing Department

ISBN: 978-963-642-642-2

Printed by: Molnár Nyomda és Kiadó Kft.

Fedeles Tamás – Lengvári István – Pohánka Éva – Polyák Petra: *A pécsi felsőoktatás
évszázadai* (Pécs 2011) c. könyv alapján összeállította: Lengvári István

Angol fordítás: Bocz András

Felelős kiadó: dr. Bódis József rektor

Kiadja: Pécsi Tudományegyetem Marketing Osztály

ISBN: 978-963-642-642-2

Nyomdai munkálatok: Molnár Nyomda és Kiadó Kft.

Magyarország első egyeteme®